

Nova Strava

Leto I. Naročnina
Mesečno Din 8.—
Štev. 16 Četrletno „ 10.—
Polletno „ 15.—
Celoletno „ 25.—
Posamezna Uredništvo
številka in uprava:
Din 1.— Ljubljana, Dalma-
tinova ulica št. 8
Izhaja vsak Telefon št. 2132
prvi in tretji Rokopisov ne vra-
četek čamo — Poštni
v mesecu ček. račun 17.177.

SOCIJALNO - POLITIČNI IN STROKOVNI LIST.

Brez srčne kulture ni
socializma ne demokratizma.

Nova nevarnost

—k Že nekaj let je delavstvo zahtevalo, da je nujno potrebno, da se zakonitim potom prepreči skrajna eksploatacija delovnih moči, posebno v pogledu delovnih mezd.

Eksploatacija delovnih mezd je šla celo tako daleč, da niso bili redki primeri, ko se je delovno moč, zlasti pa žensko, plačevalo po 50 par na uro.

To skrajno izkoriščanje delovnih sil se je zajezilo z uredbo o minimalnih mezdah, ki je stopila v veljavo 14. aprila letos.

Čim je ta uredba izšla, je bilo takoj jasno, da delavstvu ni prinesla glede minimalne plače onega, kar je upravičeno pričakovalo, ker določena višina minimalne mezde v najboljšem primeru ne ustreza eksistenčnemu minimumu, ki ga je vreden vsak delavec.

To velja posebno za dravsko banovino. Delavstvu v južnih krajih je pa le prinesla neko zboljšanje, če pomislimo, da niso bili redki primeri, ko so delavci prejeli samo po 3—4 dinarje na dan. Ankete so pokazale v nekaterih primerih celo manjši zaslužek.

Dravska banovina je bila med prvimi, ki se je začela baviti, da s posebno uredbo uredi minimalne mezde na podlagi gornjega zakona.

To se je zgodilo, o čemer govorimo na drugem mestu.

Nastaja pa nova nevarnost.

Delodajalci bodo namreč hoteli spraviti vse one mezde, ki so danes še količkaj primerne, na višino, ki jo banova uredba določa kot minimum.

Hoteli bodo skratka iz minimalne mezde ustvarili tudi maksimalno mezdo.

Te resne nevarnosti in možnosti se mora delavstvo zavedati.

To nevarnost pa more delavstvo preprečiti le z lastnim odporom.

Nobena uredba ne bo prinesla rešitve in bistvenega izboljšanja položaja, če se delavstvo ne bo oklenilo strokovnih organizacij in z združenimi močmi delalo za zboljšanje delovnih pogojev.

Za delavstvo, ki ni zavedno in ne zna uporabiti sile skupnosti in solidarnosti, pomeni uredba veliko nevarnost, da se bo zrušilo še ono, kar je še danes dobrega.

Za delavstvo pa, ki zna ceniti moč solidarnosti in organiziranih nastopov, pa uredba lahko omogoči ustvarjanje boljših delovnih pogojev.

Uredba daje organiziranemu delavstvu mnogo novih možnosti, da se bori za doseg kolektivnih pogodb. In le kolektivne pogodbe, ki jih bo delavstvo uveljavilo s silo svoje organizirane moči in odločne volje, morejo dati zadovoljive mezde in dobre delovne pogoje.

Vsebina: Nova nevarnost — Minimalni delavski zaslužek — Zahteve rudarjev — Resnici na ljubo — Predusem več propagande — 15letnica Centralne zveze v Westfaliji — Sovjeti v tovarnah — Strokovni vestnik — Naše načelo — Uredba o minimalni mezdi.

Minimalni delavski zaslužek

I.

—ič— S 1. avgustom t. l. je bilo končno veljavno rešeno vprašanje minimalnih mezd za dravsko banovino. Omenjenega dne je bila objavljena v «Službenem listu» tozadevna banova odredba, ki je takoj stopila v veljavo. Na ta način je ban dravske banovine izkoristil pooblastilo čl. 2 ministrske uredbe o določanju minimalnih mezd, sklepanju kolektivnih pogodb, poravnavanju in razsodništvu z dne 12. februarja 1937. Banova odredba bo veljala do event. izpremembe ali preklica, najmanj pa šest mesecev.

Odredba, katere besedilo prinašamo na drugem mestu, določa minimalne zaslužke nekvalificiranega delavstva v industriji, trgovini in obrti. Za kvalificirano delavstvo in vajence je napovedana kasnejša ureditev. Zaenkrat je samo poudarjeno, da ne smejo biti mezde kvalificiranih delavcev nižje kakor one, ki so v odredbi določene za nekvalificirano delavstvo iste stroke.

Minimalne mezde, določene po tej odredbi ne veljajo (ne glede na kvalificiranost ali nekvalificiranost uslužbencev) za: **gostilniška podjetja** (hotele, restavracije, gostišča ali postajališča, gostilnice, kavarne, penzije, bufete, ljudske kuhinje in krčme); **monopolske tovarne**; izdelovanje razstreliv; cestne železnice; nakladanje in raztovarjanje blaga ter **rudarska združna podjetja**, ki zaposlujejo samo člane zadrage).

Minimalni urni zaslužek po tej odredbi znaša od din 1.80 do din 3.—, in sicer z ozirom na stroko, kraj obratovanja in starost delavcev. Omenjeno stopnjevanje je v skladu z ministrsko uredbo, ki dopušča določitev minimalnih mezd od 10% pod do 5% nad osnovno mezdo dveh dinarjev na uro.

Na višino mezde v trgovini in obrti vpliva število prebivalcev kraja obratovanja, tako da se delodajalec ne sme ozirati na sedež podjetja.

Zaslužek pri akordu ne sme biti manjši od onega za urno delo.

Odredba velja tudi za one delavce, ki imajo mesečno ali letno plačo. Pri prvih mora znašati mesečni zaslužek najmanj 25 kratno dnevno mezdo.

Delodajalci pokažejo vedno in pokazali so to tudi na anketi, da nastopajo vedno kompaktno, kadar gre za rušenje delovnih pogojev in zniževanje mezd. Njihova organizacija je stodoletna.

Tej stodoletni organizaciji mora delavstvo postaviti svojih sto odstotkov nasproti, potem ne bi bilo bojazni in nevarnosti.

Položaj organiziranega delavstva je pa danes tak, da gornja nevarnost desno postoji, kar stodoletno organizirani delodajalci dobro vedo.

Če bi bilo delavstvo bolje organizirano, bi bila tudi ministrska uredba o minimalnih mezdah boljša in bi banova uredba ne imela toliko nezadovoljivih in za delavstvo nevarnih postavk.

Zato je za delavstvo zamo en izhod: **Vsi v organizacijo v ohrambo težke sedanjosti, ker le v organizaciji je moč.**

Ne podcenjevati organizirane sile.

Letna plača ne sme biti manjša kakor 300kratni minimalni dnevni zaslužek.

Obrati so razdeljeni po strokah, te pa po kategorijah. Obseg posamezne gospodarske stroke je treba presoditi po nevarnostni tabeli iz leta 1934., ki je merodajna pri uvrstitvah obratov v okviru socialnega zavarovanja. Ako je v obratu več samostojnih oddelkov razne stroke in kategorije, veljajo za vsak oddelek ustrezne minimalne mezde. Ako so delavci vsled nesamostojnosti takih oddelkov zaposleni v dveh ali več strokah različne kategorije, so upravičeni do višje minimalne mezde.

Za industrijska podjetja je treba smatrati ona, ki izdelujejo, predelujejo, dovršujejo ali obdelujejo proizvode v delavnicah ali na stalnem kraju z uporabo delitve dela in ki zaposlujejo večje število delavcev, a vrše delo redno ob uporabi motorne sile, pa proizvajajo izdelke na zalogo ali po naročilu v večjem obsegu. V dvomu glede industrijskega značaja odloča ban po zaslišanju prizadetih pristojnih zbornic (§ 32. zakona o obratih).

II.

Iz zgoraj navedenega sledi, da se veljavna odredba v nekaterih točkah bistveno razlikuje od prvotnega načrta, ki je bil predmet razprav tudi v našem glasilu.

Več obratov je bilo preuvertšenih, nekateri pa izločeni iz stvarnega obsega odredbe. Rudarstvo (razen združnih podjetij) je bilo pritegnjeno pod odredbo.

Zlasti važna je opustitev čl. 6. načrta, po katerem bi bila smela gospodarsko ogrožena podjetja prositi za znižanje minimalnih mezd.

Pripombe delavskih zastopnikov so bile samo deloma upoštevane. **Odredba je v glavnem ostala to, kar je namerala biti, t. j. kompromis med stališčem delodajalcev in delojemalcev. Razvoj nam bo pokazal, ali se je ta poskus posrečil.**

III.

Pravkar razloženi ukrep banske uprave pomeni konec dolgoletnega prizadevanja delodajalcev in delavcev, da bi bil najnižji delavski zaslužek oblastveno določen. Način rešitve dokazuje, da prehajamo v novo dobo, ko bo treba stremeti za zvišanjem sedanje najnižje meje na eksistenčno višino. Dosedaj je bilo prizadevanje soglasno, odslej pa bo treba voditi odločno borbo za doseg večjih pravic za delavstvo, varujoč upravičene interese narodnega gospodarstva.

Minimalna mezda omejuje izkoriščanje delovne moči ter onemogoča prejšnji škodljivi socialni in gospodarski liberalizem. Ona izenačuje mezdne prilike v celi državi ter onemogoča tozadevno konkurenco. Ne more pa slediti vsem spremembam v narodnem gospodarstvu, zlasti ne podražiti življenskih potrebščin. Meje, ki so sedaj določene, omogočajo izenačevanje med minimalnim zaslužkom in vedno višjimi izdatki za vsakdanje potrebe, tako da bo borba za njihovo zvišanje in doseg izdatnejše višine upravičena in neizogibna. **Pričakovati je, da bodo to upravičenost uvideli**

tudi odločujoči činitelji in da bo sedanjemu izračunavanju mezdnih prilik v državi čimprej sledilo zvišanje osnovne in s tem tudi minimalne mezde.

Delavstvo bo moralo sodelovati pri kontroli nad izvajanjem odredbe o minimalnih mezdah ter tako preprečiti vsako njeno zlorabo. Zlasti važna bo tozadevna naloga delavskih organizacij. Vsako bodoče izboljšanje bo v prvi vrsti odvisno od načina izvajanja veljavnih predpisov.

Nikakor se ne sme zgoditi, da bi banova odredba služila kot izgovor za znižanje obstoječih višjih mezd. Delavstvo tega ne sme dopustiti. **Braniti je treba veljavne kolektivne pogodbe kakor tudi stremeti za sklenitvijo novih. Minimalne mezde tudi dejansko ne bodo smele vplivati na ugodnejši pogodbeno določeni zaslužek.**

Zahteve rudarjev

—k V Trbovljah se je vršila dne 24. julija rudarska konferenca, sklicana po Delavski zbornici, katere so se udeležili zastopniki strokovnih organizacij: Zveze rudarjev Jugoslavije, Narodno-strokovne zveze, Jugoslov. strokov zveze, II. rudarske skupine in Zveze strojnikov.

Povod za sklicanje so dali rudarji, ker jim naraščajoča draginja, posebno povišanje cen najvažnejšim življenjskim potrebščinam dela posebne preglavice, ki jih je delavci povsem iz gospodarskega ravnotežja.

Na konferenci se je ugotovilo, da je položaj rudarjev napram ostali industriji in kljub večji zaposlitvi katastrofalen, ker morajo rudarji poravnati dolgove, napravljene v času brezplačnih dopustov.

Dolgovi in naraščajoča draginja so rudarje prisilili najti izhod.

Na konferenci so bili zastopani rudniki Zagorje, Trbovlje, Hrastnik, Loke pri Zagorju, Huda jama, Rajhenburg in Kočevje.

Po podanih referatih so bile sprejete zahteve, da se s posebnim dodatkom k obstoječi kolektivni pogodbi od 31. VIII. 1936 stavi sledeče:

1. da se radi povečane draginje odgovarjajoče povišajo prejemki delavstva;

2. da se revidira akordne postavke v smislu § 6 kolektivne pogodbe, kar doslej še ni bilo izvedeno;

3. da se sporazumno izdelajo potrebna tolmachenja nejasnih in dvoumnih določb obstoječe kolektivne pogodbe.

Sklenilo se je tudi predložiti Trboveljski družbi rešitev še raznih nerešenih lokalnih zadev, kakor: zidanje stanovanjskih hiš, postavitev kopalnic in ureditev razsvetljave.

V ta namen se je izdelala posebna spomenica, da se stopi v stik z merodajnimi činitelji.

V ta namen je Delavska zbornica sklicala konferenco voditeljev strokovnih organizacij za petek, dne 13. t. m., ker so tozadevna predela že končana.

Upati je, da bodo upravičene zahteve rudarjev brez večjih pretresljajev naše potrebno razumevanje.

Resnici na ljubo

Primorani smo povedati, da ni res, kar piše «Slovenec» o kolektivni pogodbi v Konjicah. Res je, da je bila pogodba podpisana še isti dan, ne pa naslednji dan, kakor poroča «Slovenec». Dalje je menda vsem jasno, da približno 100 članov, ki so organizirani v Narodni strokovni zvezi ni nikak ostanek, ki bi ga mogla organizirati v svoje vrste ZZZD in da so ti organizirani delavci izrecno zahtevali, da bodo zastopani po svojih delegatih. Ta zahteva je tudi popolnoma upravičena in je menda vsem jasno, da bi se brez teh nikakor ne podpisala pogodba. Zato je ostudna laž in natolecvanje, da je to izrecno zahteval podjetnik. Dalje lahko povemo, da ni bilo nikakih posebnih borb in težkoč. Čudno se nam zdi, ko našteva «Slovenec» važnejše pridobitve kolektivne pogodbe, da nikjer ne omenja kdo je vse to predlagal, temveč samo ugotavlja dejstva. Na koncu pa naenkrat pravi, da je po daljši debati na predlog ZZZD tovarnar zvišal plače vsemu delavstvu, kar vse pa je očitna laž. Prvič tovarnar ni zvišal plače vsemu delavstvu, temveč le onim, ki ne pridejo v po-

štev pri akordnem delu. Teh pa je prav malo. Drugič ni nikak poseben predlog ZZZD, temveč so se že pred pogajanjem domenile obe organizacije, da bodo zahtevale zvišanje plač in baš na predlog Narodno strokovne zveze je bilo sklenjeno, da se zviša plača vsaj onim, ki so najslabše plačani in to se je tudi zgodilo.

Ne povedo pa tega, zato bomo povedali mi, da je tajnik ZZZD dal predlog, po katerem bi se plače celo znižale, sploh je vse tako mešal, da končno sam ni vedel, kaj hoče in bi jo prav gotovo zagodel delavstvu, če bi se pogajala le ZZZD brez Narodno strokovne zveze. Lahko pa še povemo, da so bili zastopniki ZZZD klavrniki in da je g. Marinček zastopal Delavsko zbornico in tudi ZZZD, kar je bilo vsled položaja nujno.

Vse upoštevanja vredne predloge pa je predlagala NSZ in tega se delavstvo obeh strani dobro zaveda, saj so bili delavski delegati sami navzoči in so vse to videli. Toliko resnici na ljubo, če pa želite. Vam pa povemo še kaj več prihodnjic.

Predvsem več propagande

Odgovoriti na vprašanje «Kako delovati v organizaciji?» ni lahko, posebno če je treba svetovati, kako je treba uspešno delovati. Nekateri naši somišljeniki in tudi podružnice, se preveč bavijo z vprašanji mednarodne in notranje politike ter z gospodarskimi, socijalnimi, finančnimi in kulturnimi vprašanji in skušajo vse reševati v najširšem obsegu. Gobju politiko radi politike. Tudi to delo je potrebno in se iz tega spozna višina politične in narodno-gospodarske vzgoje, toda to se ne sme pretiravati in ne sme biti edini obseg našega dela. Veliko bolj mora biti upoštevano vsakodnevno, težko, včasih tudi skoro nevidno malo delo, ki je prav za prav največjega pomena za organizacijo in narod.

Največjo skrb morajo posvečati naše podružnice in pristaši propagandnemu delu in to zlasti v pridobivanju novega članstva. Če pogledamo nekatera velika gospodarska podjetja (na

pr. Baťa itd.), vidimo, da je eden izmed vzrokov njihovega razvoja smiselna in na znanstvenih načelih zgrajena propaganda. V trgovskem življenju jo imenujemo reklamo.

Naša strokovna organizacija pa ima to napaka, da ne posveča dovolj pozornosti propagandi svojih idej. To je menda nedostatek naše organizacije, dočim vse druge organizacije in celo države vprežejo ves svoj aparat v propagando. Naša strokovna organizacija podcenjuje pomen propagande (reklame) in zato si lahko razlagamo, zakaj niso naše ideje obvladale mišljenja večine našega delavstva.

Seveda je pravilno, da smo pri sprejemanju novih pristašev, tovarišev, opreznini da ne smemo v svoje vrste sprejeti vsakogar. Toda ne smemo čakati, da pridejo dobri in plemeniti ljudje sami k nam, temveč moramo sami do njih, morda celo v nasprotno organizacijo ali med te, ki še do sedaj niso organizirani. Počasi pa jih je tre-

ba pridobivati z agitacijo. Pridobiti pa jih moramo, da tako povečamo število naših pristašev in naslonimo dobro idejo na nove tovariše. Samo tako si bo naša strokovna organizacija pri-

dobila mesto, ki ji pripada. Torej predvsem propagirati misel strokovnega socijalizma, delo naše organizacije za ljudstvo, narod in državo ter tako pridobivati nove pristaše.

15letnica Centralne zveze v Westfaliji

Dne 15. avgusta praznuje Narodna centralna zveza v Marlu 15letnico obstoja. Ob tej priliki bodo razvili tudi svoj zvezni prapor, kateri bo vidno znamenje Jugoslovanske pripadnosti.

15 let borbe, dela na človekoljubnem, narodnem in socijalnem polju v tujini, v nemškem morju, ni tako lahko in enostavno, če pomislimo, s kakšnimi težavami in zaprekami se borijo slične organizacije v domovini, katere so veliko manj ovirane pri njihovem delu kot se to godi v tujini. Zato je ta proslava velepomembna za naše izseljence in izpričuje njihovo krepko in trdno voljo do plemenitega skupnega dela in Jugoslovanske zavestnosti.

Mi v domovini visoko cenimo plemenito delo, ki je bilo vedno usmerjeno v narodnem in socijalnem pravcu. Ljubezen do kralja in domovine, do vseh naših rodni krajev in tovariška borba za delavske pravice, naj bodo tudi v bodoče smernice plodnosnega dela.

Narodna strokovna zveza pa ob tej priliki iskreno čestita k tej pomembni proslavi. Novi prapor pa naj bo vsem vodnik v borbi za narodne in socijalne ideale, naš trak, ki ga bo pripeljal na prapor narodni poslanec tovariš Rudolf Pleskovič, pa bo živo pričal, da so nam vedno v mislih bratje in sotpini v tujini.

Sovjeti v tovarnah

Tušinska tovarna nogavic je ena izmed petih tovarnen v moskovskem okraju, ki proizvaja za nogavičarski trust. Pri 25dnevnem delavnem mesecu in 11 in pol meseca trajajočem letu se je produciralo 28 milijonov parov nogavic, v letu 1936. pa je narasla proizvodnja na 32 milijonov. Par teh nogavic iz preje ali pavole stane 25 kopejk, v severni Ameriki bi stale le 12 kopejk. Ta tovarna ne more izgubiti denarja, kajti vso njeno proizvodnjo prevzame državni nogavičarski trust, kateri je že pred produkcijo blaga sklenil z malimi trgovci dogovor, s katerim prevzamejo ti trgovci to blago, in sicer količino, ki točno odgovarja povpraševanju. Neizogibne surovine za tovarno določa odbor, v katerem so zastopniki prodajalen, trusta in tovarnen.

Komisar za lahko industrijo, kakor hitro sprejme načrt, poskrbi, da prodajalci, ki so se zavezali prevzeti blago, vložijo potreben denar v državno banko. Naj potem nastane karkoli, ta načrt se ne more spremeniti niti za pol kopejke.

Če poskoči cena surovin ali nastanejo nepredvideni stroški za stroj ali je pa potrebno, da se za socijalno delo vzame večji delež iz dohodkov tovarne, nadomesti to izgubo država. Cene se ne morejo spremeniti, sploh se prav nič ne more spremeniti.

Proračun je tale:

Surovine 70%, mezde 18,5%, najemnina 1%, za razvrednotenje (kritje) 8%, dobiček 2,5%. Vse ruske tovarne delajo za dobiček, če tega ni, mora komisariat pregledati in ugotoviti vzrok. Če nastane izguba in ni nihče povzročitelj te izgube krije vso izgubo država. Če pa je vzrok mala proizvodnja, je odstavljen ravnatelj, radi nesposobnosti. Če pa je vzrok sabotaža, postavijo krivce k zidu in jih postrele.

V prvih devetih mesecih leta 1935. je imela omenjena tovarna 1 milijon 500 tisoč rubljev dobička. Del dobička pripade državi, ostalo se razdeli za socijalno delo, zabavo, odmor in za nagrade stahanovcev.

Vsak stahanovec mora stopnjevati svojo delovno produkcijo, če pa danes ne izvrši več kot večeraj, preneha biti stahanovec. Najboljši stahanovec

J. A.: V BOJU ZA PRAVDO

Kmečki upori so imeli povsem nezavestno socijalni značaj. Vsako sredstvo jim je bilo dobrodošlo, tudi razne križarske vojske, v katere se je priglasila ogromna množica kmetov, ki si je na ta način hotela pomagati v svojem težkem socijalnem položaju. Udeležencem križarskih vojsk so obljubljali razne odpustke in pomilostitve. Toda gospodarski položaj in socijalne razmere takratnega kmečkega ljudstva so bile neznozne; tlačeno in izkoriščano ljudstvo je zgubilo potrpežljivost. Križarji, namenjeni osvoboditi krščansko rajo izpod turškega jarma, so obrnili meče zoper lastne gospodarje in tlačitelje; pa tudi vse, kar je na vladni strani zmoglo in znalo sukati meč, se je sedaj združilo v boju proti upornim kmetom. Grajska gospoda, ki se ni mnogo brigala, ko je šlo za križarsko vojsko zoper polmesec, je hitro zgrabila za orožje in planila po ljudski množici, ker je zahtevala več svobode, pravico do poštenega življenja in plačilo za delo. Združene sile grajskih valptov in ostale grajske gospode so premagale nasprotnike; napolnile so se ječe z brezpravno kmečko množico, kjer sta slavili svojo zmago nečloveška grozovitost in premišljeno mučenje.

Val ljudskih uporov je šel po vsej Evropi z istimi sredstvi, s cilji, z istimi uspehi in neuspehi. Povsod je imel enake vzroke začetka in propada. Poleg slabe tehnične povezanosti in bojne opreme je kmetom najbolj nasprotoval čas sam, ki ni bil še zrel za uresničenje in realizacijo osnovnih ljudskih pravic.

Položaj kmečkega ljudstva se je od dneva v dan slabšal. Poslabšanje njihovega položaja je prinašal družbeno-gospodarski razvoj in propadanje fevdalizma, katerega glavni nasprotnik je bilo meščanstvo, ki je šlo preko zahtev kmečkega ljudstva, navezanega izključno na poljedelstvo. Ubožni mestni sloji bi sicer prišli v poštev kot zavezniki kmečkih upornikov, a niso bili zavestno se boreča uporniška sila, dasiravno so bili za tisto dobo revolucionaren element.

Pod «staro pravdo» so kmetje razumeli svobodo gibanja in kmetovanja, čeprav so morali od svojih pridelkov dajati gotov del svojim izkoriščevalcem. Pozneje so te dajatve zavzemale vedno višje postavke; kmetji so sčasoma zgubili vsako politično in gospodarsko svobodo. Množila so se grozodejstva na obeh straneh, med plemiči in kmeti. Uporniki niso prizanašali ujetim plemičem, a ti niso kazali nobenega usmiljenja, napram svojim podložnikom. Vendar če zberemo vsa grozodejstva številnih kmečkih upornikov iz cele Evrope, ne odtehtajo vseh grozot in krivic, ki jih je fevdalizem prizadejal kmečkemu ljudstvu. Cerkvena in posvetna gosposka sta si bili edini v tem, da kmet sploh ni človek, temveč delovna živina, s katero sme graščak po milivolji razpolagati. Kmet je samo zato na svetu, da dela za gospoda. Tudi sklicevanje na božje pravice in božje zakone ni pomagalo, ker je veljalo versko čustvovanje samo takrat, kadar je bilo plemičem v korist.

Veliko vlogo so igrali za časa kmečkih uporov turški vpadi v naše pokrajine in protestantizem, katerega pristaši so bili tudi nekateri plemiči. Kmetje misleč, da se borijo za katoliško vero proti protestantizmu, so podpirali «katoliško stranko». Ta pa se je borila s protestanti zato, ker so hoteli razdeliti nakradena cerkvena posestva. Toda oba katoliška in protestantska nasprotnika sta se pobotala in kmetje so bili prepuščeni nadaljnji žalostni usodi. Za plačilo so dobili valpetov bič. Tak je bil položaj slovenskega kmečkega ljudstva v 16. stoletju. Nič niso pomagale prošnje za pravičnejšo ureditev gospodarskih razmer, nič pritožbe zoper grozodejstva.

Za tiste čase in razmere so bile zahteve upornikov naravnost moderne, demokratične. Zahtevali so odpravo tlačanstva in stanovskih privilegijev, odstranitev davčnih izterjevalcev, odpravo carine, svobodno trgovino itd. V teh načrtih so se skrivale začetne ideje poznejše francoske revolucije. Odpadle so tudi verske razlike; kajti uresničene kmečke zahteve bi pomenile konec fevdalizma in začetek novega življenja. Kmetje so bili takrat glasniki novih idej in novih časov; saj so se borili za nov družabni red, medtem ko so se postavili fevdalci na branik zastarelega sistema, ki ni bil več upravičen do življenja ne po božjih, niti po naravnih zakonih.

Glasniki novodobnih razmer, po katerih hrepeni danes človeška družba, ni več kmečko ljudstvo. Mirno obdeluje kmet svoja mala posestva in čaka bogu vdano boljših časov. Edino delavstvo je še danes na braniku svojih

pravic in idej ter se bori za zboljšanje socijalnega položaja legalnim potom. Uspehi niso posebno razveseljivi, kajti v človeški zgodovini imamo kakor nam kažejo kmečki upori mnogo primerov, kako se mora dobra in moralno upravičena stvar začasno umakniti vsled sile razmer drugi, slabši, a ideja, ki temelji na socijalni pravičnosti in ljubezni do bližnjega je slej kot prej zmagovita in tako tudi delavstvo lahko pričakuje boljših časov, ako se bo vedno zavedalo svojih dolžnosti do domovine in pravic do človeka dostojnega življenja. Ne smemo čakati za zapečkom pečenih golobov, ampak s podvojeno silo duha in z odpornostjo krepkih delavskih mišic na delo za pravdo.

Kmetje so se za časa kmečkih uporov bojevali s tujo in domačo gospodo, t. j. s fevdalizmom, naš sedanji proletarijat se mora boriti z danačim in tujim kapitalizmom, ki omalovažuje delavske organizacije in zlorablja delavstvo s pomočjo tehničnih sredstev v svoje dobičkanosne namene. Kakor naš kmečki človek, tako je tudi delavec sin svojega naroda, česar ne sme nikoli pozabiti, ako hoče, da bo njegova borba za delo in kruh dobila moralno podlago, soglasje celega naroda in s tem pobudo za nadaljnje delo do zmag. Kakor so se kmečke množice borile podzavestno za demokratične pravice, tako se mora delavstvo zavestno boriti za pravičnejši družabni red. Razbeljenega železa kot krone na glavo se mu ni treba bati; samo pisani zakoni o socijalni zakonodaji naj postanejo iz besed dejanja, na kar bo velik del naroda — delavstvo dobilo in deležno večjih pravic.

STROKOVNI VESTNIK

Naše načelo

V socialni politiki vidi Narodna strokovna zveza ustroj, s katerim se mora uveljaviti temeljne ljudske pravice vsakega poedinca. Pravica do dostojnega človeškega življenja, ki je v skladu z napredkom civilizacije, narodne kulture in državne celote. Priznanje te pravice, naj zaščiti zakon, ki bo odstranil poslednje nedostatke moderne suženjstva in kakršnekolj nesvobode. Odstrani naj se paradoks med blagostanjem in gladom s pravilno razdelitvijo produktov ljudskega produktivnega dela. Socialna odvisnost, ki temelji na mednem razmerju delojemalcev do delodajalcev, naj se zamenja s sodelovanostjo, s skupnim delom.

S tako uredbo življenja, razvoja in

odnošajev posameznika do celote, ki brez rizika vodi do cilja gospodarske in politične enakopravnosti, bo šele uvedena družabna demokracija, v kateri bo ostalo delo spontano in z veseljem izvršena dolžnost, ki bo omogočala življenje in uspešen razvoj družbe.

Smo mnenja, da so socialno-politične uredbe, ki zagotavljajo in varujejo pravice do življenja tembolj potrebne v dobi, ko je prizadet občan po svetovni gospodarski krizi brez vsake moči, da bi se ubranil njenih posledic. Zato mora zahtevati od javne oblasti, da ukrema, kar je potrebno in tako zagotovi človeku dostojno življenje in eksistenco. Socialno politiko je torej nujno prilagoditi tako, da bo sposobna braniti socialno zlo, ki ga povzroča gospodarska kriza.

Iz podružnic

Novi ljudje, novo življenje.

Odkar je nastal v ljubljanski podružnici red in odkar so na krmilu novi ljudje, tako lepo napreduje podružnica, da smo mnenja, da bo kmalu prednjačila vsem ostalim podružnicam, kar bi nas jako veselilo.

Uspah njihovega dela je viden. Zanimanje in volja do dela je krepka. Z vstrajnim in neumornim delom ter trdno voljo se pa doseže vse. Človek z zanimanjem prisostvuje živahnim sejmim razpravam in vsaka seja je bolj pestra in bolj zanimiva. Iz vsega tega se da sklepati, da so ljudje resno prišli za delo.

Zadnjič sta bila na programu kar dva referata in sicer je prvega «o društvenih razmerah, radi nejasnih okoliščin dobro podal tov. Kresnik, obljubil pa je, da se na temo še povrne, ko bo vse urejeno. Drugi jako obširni in zanimiv pa je bil referat o draginji, katerega je dobro in jedrnat podal tov. Zmavec. Res pa je, kot je rekel tov. Zmavec, da je tema tako obširna, da bi lahko govoril več ur. Pri debati je bilo izraženo več mnenj in upoštevanje vredno je mnenje, da morajo nastopati vse organizacije složno in zahtevati pri merodajnih faktorjih zakonito določitev cen, ki je v sedanjih potrebah bolj potrebna kot kaka druga slična potreba in kot uzakonitev samih minimalnih mezd. Dalje je bil dan predlog, da naj oblastj zaščitijo konzumente, nadzirajo prekupčevalce in strogo kaznujejo vsako odeduštvo, sploh naj bi se po možnosti prepovedalo prekupčevanje, ki je zvezano s spekulacijo. Tov. predsednik je mnenja, da bo štednja uredba o mini-

malnih mezdah zelo kvarno uplivala na delavca in sploh na konsumenta, oziroma če logično pomislimo na celo naše gospodarsko življenje. Kvarne posledice te uredbe se bodo pokazale, ko bo seveda že vse prekasno.

Odbor je sklenil, da bo od časa do časa priredil poučne ekskurzije.

Ponovno se je ustanovil v ljubljanski podružnici šahovski odsek. Kakor izgleda, bo ta odsek živahen. Igralcev je dovolj, tudi šahovnice bodo na razpolago. Kakor je bilo rečeno, bo takoj pričelo s turnirjem. Pozneje pa se bodo vršila tudi teoretična predavanja.

ŽIRI. V soboto, dne 31. avgusta t. l., se je vršil pri nas dobro obiskan članski sestanek v spodnjih prostorih gostilne Demšar. Sestanek je vodil tov. Tušar, ki je uvodoma omenil pomen in namen sestanka ter nato podal besedo tov. Rupniku iz Ljubljane, ki je v nad eno uro trajajočem predavanju orisal predela organizacije za osnutek zakona o minimalnih mezdah ter težka in radi nerazumljivega odpora službodajalcev dolgotrajna pogajanja, ki naj bi kot sporazum tvorilo bazo za vsebino uredbe k izvajanju zakona o minimalnih mezdah za dravsko banovino. Izčrpno je podal poročilo o poteku anket, ki so se tozadevno vršile na banski upravi, katerih rezultat je bil negativen, ker so službodajalci s svojo nemogočo in trmasto zahtevo po minimalni mezdi 2 Din na uro, povzročili, da ni prišlo do sporazuma. Ban bo sedaj po svojem prevdaru izdal uredbo, brez ozira na vršče se ankete ter določil uradno minimalne

mezde za dravsko banovino. Posebno je govornik povdarjal zahtevo službodajalcev, da se naj ne dela razlike med kvalificiranimi in nekvalificiranimi delavci, ker bi podjetja kako višjo mezdo ne prenesla. Navzoči so bili s pojasnili vsestransko zadovoljni. Nato so se obravnavala še razna interna društvena vprašanja, ki so dovedla do soglasnosti v vseh vprašanjih. Takih sestankov si želimo še več.

ŽIRI. V nedeljo, dne 25. julija t. l., se je vršila v Žireh, za današnje težke in resne čase prav lepo uspeša veselica, ki je gmotno in moralno dosegla uspeh, katerega vsaj v taki meri, ni nihče pričakoval, menda niti odbor. Seveda pa glavna zasluga našega agilnega odbora in tov. predsednika Tušarja ter ostalih tovarišev, da je prireditvev gmotno in moralno uspela in da je bila vsa prireditvev res prisrčna in tovariška.

Odbor NSZ v Žireh se tem potom najlepše zahvaljuje za številni obisk vsem tovarišem in prijateljem, posebno pa se zahvaljujemo tov. iz Kranja in Medvod, ki so se tako številno udeležili naše prireditve. Upamo, da ste bili v vsakem oziru zadovoljni in da ste se imenitno zabavali in upamo, da nam ostanete še nadalje tako naklonjeni. S tovariškimi pozdravi!

Odbor.

JESENICE. Volitev stavbinskih zapnikov na Jesenicah. Kakor smo poročali že v prejšnji številki, so se vršile volitve delavskih zapnikov 17. prejšnjega meseca. Če pogledamo malo natančneje, vidimo, da smo lahko ponosni na naše delavce in organizacijo. Ponovno se je pokazala discipliniranost, zavednost in mirnost našega članstva. Organizacija številčno raste in zakaj bi ne, ko je menda uvidel že vsak delavec, da je edino NSZ organizacija, v katero spada vsak delavec, posebno pa velja to še za Jesenice, saj menda ni objektivnega delavca, da ne bi z mirno vestjo priznal, da je za vse, kar je bilo storjenega na Jesenicah za delavstvo, povzela inicijativo in končno tudi izvedla NSZ in zato res ni čudno da število članstva rapidno raste.

Pri teh volitvah pa je NSZ zopet dosegla ugled vsega treznega delavstva in ostalih faktorjev in celo druge strokovne organizacije gledajo na NSZ z zavistjo.

Narodna strokovna zveza pa se vsega tega dobro zaveda. Ve, kakšno je njeno članstvo in se zato nikoli ni in se tudi ne bo nikoli posluževala gnusnih in lažljivih agitacijskih pripomočkov,

slik, ki nazorno predstavljajo, kako se gotovi delovni akt najbolje izvrši.

Dobri delavci so čaščeni, spoštovani, slabe pa omalovažujejo. Razen tega se lenuhom in slabim delavcem dajejo najslabša stanovanja.

V današnji Rusiji se je pričela obujati gospa Moda in zato zaposluje tušinska trikotaža umetnike, ki izdelujejo nove predloge. V celoti se izdelujejo produkti v 15 nijansah. Vsaka tovarna izdeluje 8 različnih kvalitet nogavic.

Če nastane spor med tovarno in trgovino in ta vrne nogavice tovarni in če ravnatelj odvrne krivdo, pride zadeva pred pomirjevalno sodišče. Dve osebi zastopata prodajalno, dve tovarno in ena ljudski komisariat. Običajno odloča glas onega, ki predseduje. Če je kriva tovarna, mora plačati trgovini vse stroške.

Tušinska trikotaža je novo podjetje, svetlo in zračno. Strojne naprave so najmodernejše. Delavci so zadovoljni. Vendar vsak obiskovalec premišljuje o marsičem. Predvsem, kako dolgo se bo ta sistem obnesel, ko se proizvodnja uravnovesi s povpraševanjem? Drugič, kako dolgo bo mogoče te preproste ljudi držati v neumni nevednosti s pomočjo slik na stenah? Skratka: kaj se bo zgodilo, ko Rusija dozori? «Nation's Business».

katerih so se posluževali nasprotniki, saj dosežejo s takim početjem, če sploh kaj dosežejo, le kratkotrajen uspeh.

Dočim smo mi pozvali članstvo le na sestanek, so nasprotniki trošili in razmetavali težko prisluženi delavski denar v gnusno agitacijo, s tiskanjem letakov in na vse mogoče druge načine, z edinim namenom, da delavstvo oamajijo. Toda ves trud je bil zaman. Na nekaterih letakih čitamo, da se nasprotniki poslužujejo laži in demagogije za pridobivanje glasov, dalje pravijo, da njim tega ni potrebno, toda res čudno, da baš ti izdajajo razne letake, proglose in pritiskajo z vsemi močmi, četudi trdijo, da so lahko mirni. Poglejmo Narodno strokovno zvezo, ki se je resnično čutila močno in zato ni izdala nobenega podobnega letaka in tudi ni pritiskala na drugo članstvo, kakor so to delali ostali, ni se razpisala na dolgo in široko, kaj je edino ona napravila za delavstvo in kakšna je zato delavska dolžnost. Naše delo je vidno vsakomur in posebno delavec prav dobro sam občuti dobre posledice tega dela. Mislimo, da ni potrebno, da bi citirali posamezne odstavke lažljivih letakov, saj je bilo itak to umazano delo neuspešno. Četudi so obljubljali vsemogoče stvari, niso premotili naših ljudi. Z našim pravilnim in lojalnim postopanjem pa smo si pridobili pri teh volitvah zopet novih članov in simpatizerjev in naše vrste res stalno rastejo, kar je posledica samo našega pozitivnega dela.

MEDVODE. Kot vsako leto, tako je tudi letos prenehal obrat v papirni tovarni Tanin v Medvodah. Obrat je ustavljen za nedoločen čas in delavstvo je dobilo nezaželjen brezplačni dopust. Ta dopust je posledica žalostnih in obupnih današnjih razmer in se ga menda nihče ne veseli, najmanj pa družinski očetje.

ST. PAVEL PRI PREBOLDU. V nedeljo popoldan se je vršil v Sokolskem domu društveni sestanek, ki je bil namenjen pojasnilom k izvajanju zakona o minimalnih mezdah in uredbe k izvajanju tega zakona, ki jo je predpisal ban za dravsko banovino. Govornik, tov. Rupnik iz Ljubljane, je v enoinpolurnem govoru obrazložil pomen zakona in uredbe ter nas v potankosti seznanil s težkočami, s katerimi so se borile vse organizacije, da bi z zakonom in uredbo dosegle za delavstvo odgovarjajočo minimalno mezdo. Orisal je zahteve službodajalcev, ki so tvorili največjo oviro s svojim nesocialnimi in krivičnimi zahtevami v pogledu enotnih mezd za kvalificirane in nekvalificirane delavce, kakor tudi zahtevo po najnižji minimalni mezdi 2 Din na uro. Te nemoogoče zahteve so kljub veliki popustljivosti delavskih zastopnikov povzročile, da so se na anketi, ki se je vršila na banski upravi, pogajanja razbila. Pozival je navzoče, da kljub neugodnemu rezultatu uredbe o minimalnih mezdah isto sprejmejo, da pa naj se strnejo okoli organizacije, da se na tej uredbi izvojujejo potrebni popravki in zboljšanja. Govornik je za svoja izčrpna izvajanja žel vsesplošno odobravanje. Po sestanku se je vršila še kratka seja podružničnega odbora, na kateri je podal tov. Rupnik razna pojasnila o internem poslovanju organizacije. Predsednik tov. Drča, ki je vodil sestanek in sejo, je apeliral na navzoče, da se oklenejo svoje organizacije brez ozira na nevšečnosti, s katerimi se ima delavstvo boriti, da s svojim delom pomagajo odboru izvesti težko jim naloženo nalogo do konca. Prehitro, le prehitro je prišel čas razhoda ter le želimo, da bi skoro imeli zopet tak sestanek.

KONJICE. Konjice, dne 6. avgusta 1937. V torek, dne 3. t. m., je bila v tovarni Lauricha podpisana kolektivna pogodba in so se tako delovne razmere v tovarni usnja končno uredile v splošno zadovoljstvo. V vseh točkah je bil dosežen sporazum in je bila pogodba še isti dan podpisana. Vsa važnejša določila so bila vnešena v to

v tušinski tovarni za izdelavo nogavic je pletilec, ki opravlja delo pri 40 avtomatičnih strojih. Običajno zmerni pletilec opravlja delo pri 20 in izgotovi tako 500 parov nogavic dnevno. Najnižja plača v tovarni je 5.66 rublja, najvišja pa 13.15 rublja dnevno. Srednja mezda pa je 6 do 10 rubljev.

1 kg kruha pa stane 90 kopejk, 1 kg masla 12 rubljev, 10 jajc 4 rublje, 1 liter mleka 90 kopejk, kokoš 5 rubljev, par delavskih čevljev pa 75 rubljev.

Delavci delajo 6 dni po 7 ur dnevno. Prostor za otroke in klubski lokal imajo zastoj.

Mati dela prvi mesec le 6 ur dnevno. Če nastane med delavcem in ravnateljem spor posreduje strokovni savez. Če pa delavec ne dobi odločitve, se pritoži na centralni odbor saveza pletilcev in če tudi tu propade, se pritoži samemu predsedniku sovjetske republike. Dogodilo se je, da je delavec prošil za boljše stanovanje, ravnatelj mu tega ni ugodil in delavec je šel s svojo pritožbo prav do Kalinova. V tem primeru je seveda delavec dobil boljše stanovanje. Toda sporov med delavci in ravnatelji skoraj ni. Zakaj mislite, da je med njimi taka harmonija? Vzrok tega je ogromna propaganda med delavstvom. Ruskega delavca, ki je otročji, naiven, pripravijo z ljubeznijo do dela z raz-

ličnimi navnimi pripomočki in s temi sredstvi gre veliko bolj kot z denarjem. V glavnem se upliva na delavstvo z otročjo ničemurnostjo.

Notranjost tušinske tovarne je polna fotografij tistih delavcev, ki so se pri delu posebno odlikovali in tudi v časopisu so slike takih zaslužnih delavcev priobčene poleg Lenina in Stalina. Delovnim skupinam, ki so prekoračile določeno višino proizvodnjega načrta, dajejo za nagrado rdeče zastave. Najlepše stanovanje dobijo najboljši delavci. Za eno sobo plača mesečno 15 do 18 rubljev. Prostor je velik 10 kvadratnih metrov, ima električno razsvetljava, vodovod, centralno kurjavo in kopalnico.

Včasih kupi tovarna vse vstopnice za kako predstavo v moskovskem gledališču. Dobri delavci se nabašajo v tovarne avtomobile in prežive večer v gledališču. Vse to plača tovarna, seveda če ima dobiček. Brez dobička ni zabave. Ravnatelji so po zakonu delavstvu dostopni in ti prihajajo popolnoma prosto v njihove pisarne. Ravnatelj govori z njimi mirno, skoroda pokorno, ker so sami prišli iz delavskih vrst.

Za izboljšanje strokovne kvalifikacije delavcev se prirejajo večerni tečaji in seznam obiskovalcev je razglašen v dnevnikih časopisih. Razen tega je v tovarnah razobešeno polno

kolektivno pogodbo na predlog zastopnikov Narodne strokovne zveze. Pogodba ima vse ugodnosti, ki jih predpisuje obrtni zakon. V gotovih točkah pa je pogodba presegla nekatere dosežane kolektivne pogodbe, kakor n. pr. pri akordnem delu, kjer je določeno, da dobi delavec 20% nad normalno plačo. Druga važnejša določba je ta, da se plača nedeljsko delo še enkrat več kot normalno delo, t. j. 100% pribitek. Pogodba je neodpovedljiva do konca leta, po poteku te dobe pa se lahko odpove vsakega prvega v mesecu na dobo treh mesecev. Glede dopustov se ni prodrlo in se podjetnik strogo drži obrtnega zakona, ni pa principijelno proti tej uvedbi, ko se razmere uredi. Tudi glede zvišanja plač je podjetnik pripravljen zvišati plače, ko bo tovarna preurejena. Za enkrat pa je zvišal plače le 17 delavcem, ki ne pridejo v poštev pri akordnem delu in to za 25 para na uro, dalje tudi onim, ki so prejeli pred 1. VII. 1937 Din 2.50 in Din 2.75 na uro, tako da sedaj prejema vsi Din 3.—. Število teh je pa prav majhno. Uspeh je vsekakor razveseljiv in delavstvo v Konjicah se dobro zaveda, da je to delo Narodno strokovne zveze.

Zgodilo se je, kakor smo Vam obljubili. Kolektivna pogodba je končnoveljavno podpisana in baš Narodna strokovna zveza, ki so jo hoteli odrijeti, ima največ zasluga, da se je kolektivna pogodba podpisala v tej obliki.

Članstvo NSZ je lahko ponosno na svoj uspeh in svoja zastopnika predsednika V. Kolariča in tajnika V. Vaupota, ki sta z vsem zanimanjem sledila pogajanju, stavljala uvidevne predloge in v vsakem oziru zastopala delavske interese. Vidimo, da ste si izbrali prave ljudi in zato bo tudi Vaše delo uspešno. Upamo, da boste vsi zadovoljni s tem delom in da se boste še bolj oklenili Vaše organizacije. Prepričani ste se tudi, da kar smo obljubili, da smo to tudi izpolnili in tako bo tudi nadalje. Vedite, da Vas nečemo slepiti z lepimi obljubami, kot to delajo druge organizacije, temveč Vam bomo obljubili le to, kar vemo, da bomo lahko izvršili, oziroma kar je v naši moči. Videli pa ste, da smo dosegli vse, da zmoremo veliko in čim močnejša bo naša organizacija tem močnejši in uplivnejši bomo. Zato na delo za pridobivanje novih članov.

Tudi ustanovni občni zbor bomo dočakali, saj smo potrpežljivi, a upamo, da nas loči le še kratek čas do tega trenutka. Torej tudi to se bo zgodilo in nihče nam tega ne more prepričati. Potem jim pa Vi dokažite, da niste le ostanek, temveč močna, upoštevanja vredna organizacija, s katero bo treba vedno računati, oziroma katera bo tista, ki bo prav za prav vodila konjiško delavstvo, ga ščitila in mu dajala smernice, po katerih bo moral iti vsak objektivni in zavedni delavec, če hoče dobro sebi, družini, narodu in domovini.

MEZICA. Na seji odbora se je določilo, da bomo odkrili grobni spominček našemu zaslužnemu tovarišu Obrezi Rudolfo 22. t. m. popoldne ob 14. uri na pokopališču v Črni. Odbor si je nadel nalogo, da bo med tem časom pripravil vse potrebno, da se bo odkritje vršilo dostojno in svečano, kakor si je to pokojnik zaslužil s svojim nesebičnim delovanjem za razmah našega narodnega delavskega gibanja.

Odkritju bo prisostvoval predsednik naše strokovne zveze iz Ljubljane tov. R. Juvan, kateri bo spregovoril ob priliki odkritja spomenika. Opozarjamo že sedaj vse tovariše tovariških podružnic, da se udeležijo odkritja, da se skupno poklonimo tovarišu, ki je v svojih najlepših letih postal žrtev svojega poklica. Po odkritju se bo vršil članski sestanek v gostilni Geršak, obvezen za članstvo podružnic Mežica, Žerjav, Črna, na katerem bo poročal delegat centrale o vseh delavskih vprašanjih, nastalih po sprejetju zakona o minimalnih mezdah. Odkritju bo tudi prisostvoval narodni poslanec gospod Karol Doberšek, ka-

teri bo nam poročal o delu v narodni skupščini. Pozivamo članstvo, da pridno agitira med svojimi tovariši, da bomo po daljšem premoru zopet vsi zbrani. Iz Mežice bo prevažal avtobus članstvo za Din 5.— tju in nazaj. Članstvo bomo obvestili s posebno okrožnico.

Maribor priredi v nedeljo, dne 15. avgusta t. l., izlet k Sv. Lenartu v Slovenskih goricah z odhodom z avtobusom ob 15. uri 30 min. izpred Delavske zbornice. Vožnja ob polovični ceni. Vrnitev v Maribor ob 22. uri. Podružnični odbor vabi svoje člane in prijatelje našega pokreta, da se tega izleta v častnem številu udeležijo. — Odbor.

Nekoliko odgovora.

Sv. Pavel pri Preboldu, 19. VII. 1937. Znanemu dopisniku v «Delavskem» listu št. 2 od 1. VII. se tem potom hvaljujem za poklone.

Ker za časa stavke «menda» ni bil navzoč, sestavlja svoja poročila po ustnih izročilih njegovih «pravovernih», zato se pač ne čudim raznim njegovim napačnim zaključkom.

Resnici na ljubo pa je takole:

V lanskem štrajku sem nekaj časa sodeloval, ker pa nisem muzikaličen, nisem imel nobenega užitka od «moderne» glasbe, ki je bila stalno na programu «Cosmanosovih» godbenikov. Telovaditi na «zarjavelem» orodju nisem mogel, za «ringšpil» so me pa diskvalificirali in je bil tudi stalno zaseden. Za nočne užitke nisem bil ravno dovteten, pa sem se skoro dolgočasil. Najbolj mi je še imponirala ideja, da je tovarna sedaj naša, pa sem že na prste zračunal koliko pride na mene. Pa ti vraga zvem, da v Jugoslaviji še obstoji zasebna lastnina, pa sem začel dvomiti o izjavah naših novih vodij. Ker je podjetje že pred štrajkom razglasilo, da plača isto kakor je plačano delavstvo drugod, me je vrag zmotil, pa sem napravil napačen zaključek.

Kot vidim mi tega g. dopisnik tudi ne zameri; saj me je od avstrijskega (in jugoslovanskega) četovodje povabil v k. u. k. Feldwebel-na, kar bi gotovo ne storil, če bi jezo kuhl name.

Ali pa se mogoče motim in gre moje povziranje na račun nepoznanja avstrijskih in jugoslovanskih činov? V tem slučaju mu ne zamerim, ker «Kar se Janezek ni učil, Janez ne zna.»

Rad bi se mu oddolžil, pa se bojim, da je k. u. k. dojenček prenizka šarža, druge pa zanj takrat še niso obstajale; lagati pa nočem.

Sicer pa šalo na stran. Sem mnenja, da je varneje nositi čin nekdanjega avstrijskega in sedanjega jugoslovanskega narednika kot pa ruskega generala, zlasti zadnje čase.

Trditve, da sem iz nič «nekaj» postal, velja menda za mojo prednico.

Saj sem že delal, ko je dopisnik pleničke močil, pri regulaciji Savinje in nad eno leto v rudniku v Trbovljah, v tovarni pa približno toliko kot g. dopisnik; dela me ni sram kot žal marsikoga.

Sicer pa, če so v Rusiji iz čevljarjev itd. postali sodniki, generali, ministri, zakaj bi jaz ne postal iz tesarja «Spullmeister» zlasti, če se plača bistveno ne razlikuje? Če nisem dovršil univerze kot mogoče dopisnik ni moja krivda.

Kar se tiče priganjanja, vam povem le toliko, da povprečne delavke producirajo veliko več kot pa nekateri «gospodje» delavci in da je včasih potrebno pognati. Če sem že jaz žel take koristi od stavke, kakšno žetev so pač imeli šele vodje v tovarni, ki je med stavko obratovala. Res sem račoveden in prosim dopisnika za pojasnilo.

S.

IZ UPRAVE LISTA.

Vse podružnice NSZ in poverjenike, ki so prejeli okrožnico «Nove Prave», vljudno prosimo, da nam takoj poročajo, ker brez zaprosenih poročil uprava ne bo mogla izpeljati svojega zasnovanega programa.

Zamudniki, ne ovirajte dela za uveljavljanje dobrega narodno-socialnega delavskega tiska.

Uprava «Nove Prave».

VI. No. 21.700/1.

Odredba

Na podlagi čl. 2., odst. (1) in (2), uredbe o določanju minimalnih mezd, sklepanju kolektivnih pogodb, poravnavanju in razsodništvu («Službene novine kraljevine Jugoslavije» z dne 13. februarja 1937, št. 33/XI/58)* odrejam sledeče minimalne mezde na ozemlju dravske banovine:

Člen 1.

(1) Minimalne mezde nekvalificiranih delavcev (delavk) znašajo na uro v dinarjih:

V strokah navedenih v čl. 2. te odredbe pod	Za delavce (delavke) v starosti nad 18 let		Za delavce (delavke) v starosti pod 18 let
	v industriji ne glede na kraj ter v trgovini in obrti v krajih s nad 5000 prebivalci	v trgovini in obrti v krajih s pod 5000 prebivalci	
a	3.—	2.75	2.50
b	2.75	2.50	2.25
c	2.50	2.25	2.—

(2) Za stroke navedene v čl. 3. te odredbe ne veljajo te minimalne mezde.

(3) Za stroke navedene v čl. 4. te odredbe se minimalna mezda ne predpisuje.

(4) Za odmero višine minimalne mezde je merodajen kraj obratovanja, ne pa sedež podjetja.

(5) Kot industrijska podjetja se smatrajo ona, na katera se nanaša § 32., odst. (1), zakona o obratih.

Člen 2.

(1) Po lestvici, navedeni pod a) razpredelnice v čl. 1., odst. (1), te odredbe, se odreajo minimalne mezde za naslednje stroke:

Rudarstvo; lomljenje, drobljenje in izbiranje kamna, peska, gramoza; kopanje gline, kaolina, peska; cementarne; apnenice; topilnice, livarne in valjarne železa, bakra in drugih kovin, livarne železa; izdelovanje žice; izdelovanje in popraviljanje finih armatur, aparatov, instrumentov itd.; izdelovanje predmetov iz plemenitih kovin; izdelovanje, popraviljanje, montiranje in demontiranje strojev, konstrukcij, kotlov, rezervoarjev, dvigal itd.; izdelovanje kemičnih izdelkov; izdelovanje barv, lakov, firneža, kita, črnila, mazil, lepil, pečatnega voska, krede itd.; predelovanje katrana in smole; destiliranje lesa, pridobivanje oglja, tanina in drugih ekstraktov; izdelovanje nitroceluloznih in podobnih izdelkov (iz celuloza, bakelita, kolodijuma itd.); predelovanje nafte, mineralnih olj itd.; izdelovanje mazil, mazilnih olj; topilnice loja in masti; svečarne; mlarne; plinarne; električne centrale; pivovarne; izdelovanje slada, špirta in kvasa; tiskarne; fotografija; izdelovanje klišeejev, pečatov, tiskarskih plošč itd.; gravirji, dimnikarji; dezinfekcijski zavodi; pogrebni zavodi.

(2) Po lestvici, navedeni pod b) razpredelnice v čl. 1., odst. (1), te odredbe, se odreajo minimalne mezde za naslednje stroke:

Kiparstvo; klesarstvo; izdelovanje cementnih izdelkov in umetnega kamna; izdelovanje mlinskih kamnov, brusov itd.; lončarstvo; steklarne; brušenje, jedkanje, slikanje, oblaganje, ali podobno obdelovanje stekla; izdelovanje in obdelovanje litnega železnega in kovinskega blaga; kovačnice orodja, srpov, kos itd.; pilarne; izdelovanje vijakov, zakovic, žebeljev, vrig in drugih kovanih predmetov; kovači; kolarji; kotlarji; zavodi za kovanje, tiskanje in stiskanje kovin; izdelovanje ključavničarskih izdelkov; ključavničarji; instalaterji kurjav, sanitarnih naprav, vodovoda, plina, dvigal, električnih napeljav in naprav ter podobnih instalacij; predelovanje pločevine v kuhinjski pribor, svetlobne objekte, skafle, sode, peči, galanterijske predmete in podobno; pocinkanje in emajliranje pločevine in predmetov; predelovanje žice v mreže, vrvi, žičnike, igle, zaponke itd.; izdelovanje kablov, izolirane žice, vrvi, elektrotehničnih instalacijskih predmetov, baterij, akumulatorjev itd.; izdelovanje predmetov iz kovinskih spojin; galvanoplastika; puškarji; mehaniki; strugarji; izdelovanje in popraviljanje električnih strojev in naprav; fini mehaniki; izdelovanje in popraviljanje klavirjev, orgel, harmonijev, glasbil, gramofonov, gramofonskih plošč itd.; izdelovanje in popraviljanje prevoznih sredstev (čolnov, letal, koles, vozov, avtomobilov, karoserij itd.); izdelovanje farmacevtskih, kozmetičnih, parfumerijskih in podobnih izdelkov; voščarji, meščarji; predilnice, tkalnice, apreture, barvarne in tiskarne tekstilnega blaga; izdelovanje vate; izdelovanje sukanca; izdelovanje celuloze, papirja in lepenke; predelovanje in konfekcija papirja; kartonaže; knjigoveznice; izdelovanje usnja; izdelovanje gumijastih predmetov; izdelovanje čevljev in druge obutve; izdelovanje jermenarskih, sedlarskih, torbarskih in usnjatih ali podobnih galanterijskih predmetov; tapetniki in dekoraterji; tesarji; impregnacija lesa; izdelovanje pohištva razen upognjenega, ležal-

* «Službeni list» št. 103/15 iz leta 1937.

nih in vrtnih stolov ter podobnih množinskih predmetov; izdelovanje lesenih stavbenih delov, lesenih modelov; mizarji; izdelovanje ščetk in metel.

(3) Po lestvici, navedeni pod c) razpredelnice v čl. 1., odst. (1), te odredbe, se odreajo minimalne mezde za naslednje stroke:

Gojenje perutnine; vrtnarstvo; opekarne; izdelovanje samotne opeke; vrvarne; izdelovanje pletenin na tvorniški način; izdelovanje čipk, vezenin, pozometrije in umetnega cvetja; gozdna dela; žage; rezanje in cepanje drv; izdelovanje lesne volne; sodarji; drobljenje in mletje lesne skorje; izdelovanje parketov, lesenih rolojev in žaluzij, čepov, palic in držajev za dežnike, lesenih klinec; izdelovanje predmetov iz plutovine; mlini; izdelovanje testenin; izdelovanje biskvita, keksa itd.; izdelovanje čokolade, kakava, kanditov in drugih sladkornih predmetov; sušenje in vkuhanje sliv in drugega sadja; izdelovanje marmelade; črpanje in pripraviljanje mineralne vode; izdelovanje perila, steznikov; kravat in podobno; izdelovanje obleke; izdelovanje klobukov, slamnikov, kap, tulcev; modistke; izdelovanje rokavic; industrije in obrti, ki niso navedeni v tem členu, niti v členih 3. in 4. te odredbe, ter se tudi po upoštevanju določb člena 5. ne dajo uvrstiti v doslej navedene stroke v čl. 2. in tudi ne v stroke po členih 3. in 4. te odredbe.

Člen 3.

V strokah: izdelovanje pletenin na netovarniški način; izdelovanje kopit in podpetnikov, struženje lesa in izdelovanje drobnih in galanterijskih lesenih predmetov, kakor igrače, suha roba itd., ne glede na način izdelovanja; izdelovanje upognjenega pohištva, ležalnih in vrtnih stolov in podobnih množinskih predmetov, ne glede na način izdelovanja; izdelovanje in popraviljanje dežnikov in sončnikov — znaša minimalna mezda ne glede na kraj obratovanja za delavce (delavke) v starosti nad 18 let dinarja 2.— na uro, za delavce (delavke) v starosti pod 18 let pa dinarjev 1.80 na uro.

Člen 4.

Minimalne mezde se ne odreajo: Za gostilniška podjetja po § 76. zakona o obratih, monopolske tovarne, izdelovanje razstreliv, cestne železnice, nakladanje in raztovarjanje blaga ter za rudarska združna podjetja, ki zaposlujejo samo člane.

Člen 5.

Poimenovanje posameznih gospodarskih strok je izvedeno skladno z nevarnostno tabelo, izdano z naredbom ministra za socialno politiko in narodno zdravje z dne 29. septembra 1934, št. št. 42.546 («Sl. list» št. 698/92 ex 1934). V primerih, kjer obstoji dvom o uvrstitvi podjetja v pripadajočo stroko po tej odredbi, je merodajna uvrstitev po nevarnostni tabeli. V obratih, ki obratujejo v oddelkih, kateri spadajo v razne stroke po tej odredbi, oziroma po imenovanju nevarnostni tabeli, se plačujejo minimalne mezde, ki pripadajo dotičnim strokam, ako so ti oddelki samostojni. Ako pa ti oddelki niso samostojni in se delavci (delavke) uporabljajo v obeh ali v več strokah, se plačuje višja minimalna mezda.

Člen 6.

Za kvalificirano delavstvo in vajence ne veljajo minimalne mezde, odredene s to odredbo, temveč se bodo mezde za kvalificirano delavstvo in odškodnine za vajence odredile kasneje. Vendar pa se kvalificiranemu delavstvu ne smejo plačevati nižje mezde od mezd določenih s to odredbo za nekvalificirano delavstvo v dotični stroki.

Člen 7.

Zasluge delavcev, ki delajo v akordu, ne sme biti manjši od zaslužka, ki se mora po tej odredbi plačevati za urno delo.

Člen 8.

(1) Za osebe, ki dobiva plačo mesečno, se določi mesečna plača s 25 dnevnimi plačami, za osebe, ki dobiva letno plačo, pa se določi letna plača s 300 dnevnimi plačami.

(2) Delavcem, ki dobivajo na račun plače hrano in stanovanje, se zaračunava hrana z 8.— din na dan, stanovanje pa z 2.— din na dan.

Člen 9.

Ta odredba stopi v veljavo z dnem objave v «Službenem listu kraljevske banovine».

Kraljevska banska uprava dravske banovine v Ljubljani, dne 31. julija 1937.

Namestnik bana pomočnik:
dr. Majcen s. r.

Spomenik pisatelju dr. Ivanu Tavčarju.

Slovenska matica naznanja, da se odkrije dne 19. septembra t. l. dopisni kip pisatelja dr. Ivana Tavčarja pred njegovo rojstno hišo v Poljanah nad Škofjo Loko. Natančnejši program se še objavi. Sestavil se je že v kraju pripravljalni odbor, ki vodi vso prireditve.